

Här där eller överallt? – Tabellbilaga

Jenny de Fine Licht, David Karlsson & Louise Skoog

Umeå universitet och Göteborgs universitet 2023

Denna PM är en bilaga till kapitlet de Fine Licht, Karlsson & Skoog (2023): [Här, där eller överallt? Medborgares åsikter om lokalisering av offentlig service](#), publicerad i Ulrika Andersson, Patrik Öhberg, Anders Carlander, Johan Martinsson & Nora Theorin (red) *Ovisshetens tid*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

I denna bilaga redovisas resultat på de frågor projektet Lokaliseringsutmaningen ställt i den nationella SOM-undersökningen 2022 och som ligger till grund för analyserna i ovan nämnda kapitel.

Innehåll

Principiella åsikter om lokalisering/decentralisering	3
Tabell 1 I vilken utsträckning instämmer du i att de som väljer att bo i glesbygd/mindre orter får vara beredda på sämre tillgång till service? (frågeformulering i SOM-undersökningen 2022)	3
Figur 1 I vilken utsträckning instämmer du i att de som väljer att bo i glesbygd/mindre orter får vara beredda på sämre tillgång till service? (procent)	3
Tabell 2 Ideologisk uppfattning om centralisering och decentralisering: ”C/d-skalan” (procent, medelvärde)	4
Figur 2 Placering på C/d-skalan (procent)	4
Figur 3 Samband mellan principiell syn på decentralisering (C/d-skalan) och beredskap på sämre service i glesbygd	5
Närhet till service	6
Figur 4 Fråga om upplevt avstånd till olika typer av service (frågeformulering i SOM-undersökningen 2022)	6
Tabell 3 Upplevelse av avstånd till olika typer av service (procent, medelvärde)	6
Figur 5 Upplevt avstånd till olika typer av service (medelvärde 1–7)	7
Figur 6 Avståndsindex (medelvärde 1–7 av nio sorters service)	7
Tabell 4 Sambandsanalys mellan närhetsindex och samtliga närhetsbedömningar (Pearsons r)	8
Åsiktsfrågor om lokalisering	9
Figur 7 Politiska förslag om lokalisering (frågeformuleringar i SOM-undersökningen 2022)	9
Tabell 5 Politiska förslag om lokalisering (procent, balansmått, medelvärde)	9

Figur 8 Topplista över förslag om lokalisering av service (procent).....	10
Tabell 6 Samband mellan åsikter om lokalisering (Pearsons r).....	10
Samband mellan avstånd och åsikter i lokaliseringsfrågor	11
Tabell 7 Samband mellan åsikter om politiska förslag om lokalisering och upplevd närhet till service (Pearsons r).....	11
Samband mellan principiella åsikter om lokalisering och decentralisering, avstånd och lokaliseringsförslag	12
Tabell 8 Samband mellan principiella åsikter om lokalisering och upplevd närhet till service (Pearsons r)	12
Tabell 9 Samband mellan principiella åsikter om lokalisering och åsikter om politiska förslag om lokalisering (Pearsons r)	13
Figur 9 Åsikter om grundskolor, storsjukhus och livsmedelsbutiker efter syn på principen att glesbygdsbor får vara beredda på sämre servicetillgång. (medelvärde 0 mycket dåligt förslag–100 mycket bra förslag).....	14
Olika samhällsgruppers åsikter om lokalisering och närhet till service.....	15
Tabell 10 Principer, närhet och åsikt om lokaliseringsförslag efter social grupp (medelvärde och procent)	15
Tabell 11 Upplevd närhet (medelvärde 0 mycket stort avstånd – 100 mycket litet avstånd) efter bostadsort.....	17
Vad förklarar åsikterna – regressionsmodeller	18
Tabell 12 Effekt av (typ av) bostadsort på samtliga frågor (OLS-regression)	18
Tabell 13 Vad förklarar upplevd närhet till service principiella hållningar om lokalisering? (OLS-regression, b-värden)	19
Tabell 14 Vad förklarar åsikter om politiska förslag om lokalisering? (OLS-regression, b-värden)	20

Principiella åsikter om lokalisering/decentralisering

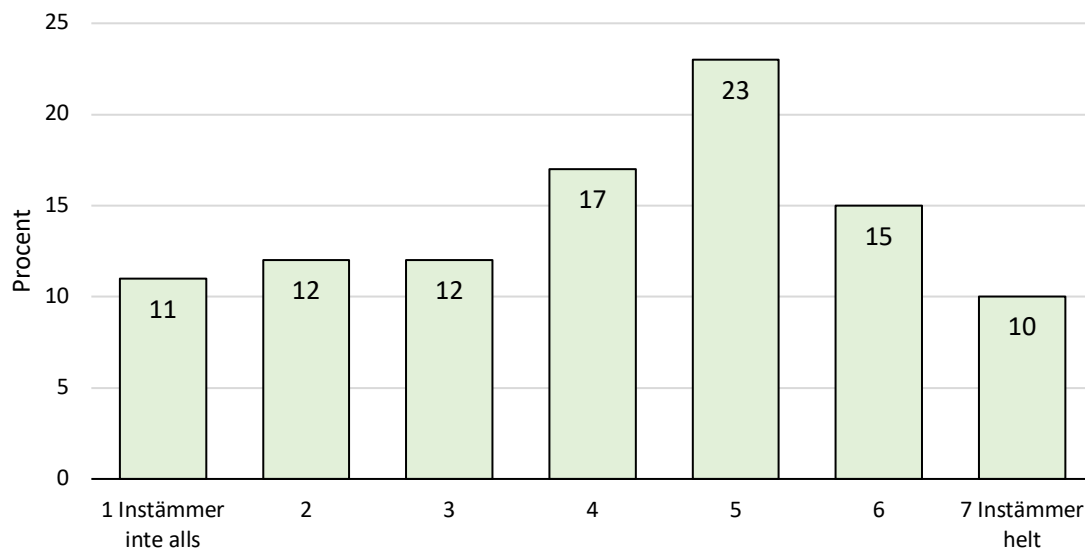
Tabell 1 I vilken utsträckning instämmer du i att de som väljer att bo i glesbygd/mindre orter får vara beredda på sämre tillgång till service? (frågeformulering i den nationella SOM-undersökningen 2022)

	Instämmer inte alls 1 <input type="checkbox"/>	2	3	4	5	6	Instämmer helt 7 <input type="checkbox"/>	Summa
Procent	11	12	12	17	23	15	10	100
N	199	204	215	287	397	263	169	1734

Kommentar: Medel (1–7): 4,1

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2022.

Figur 1 I vilken utsträckning instämmer du i att de som väljer att bo i glesbygd/mindre orter får vara beredda på sämre tillgång till service? (procent)



Kommentar: För frågeformulering och svarsalternativ, se tabell 1.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2022.

Tabell 2 Ideologisk uppfattning om centralisering och decentralisering: "C/d-skalan" (procent, medelvärde)

När det gäller lokaliseringen av service talas det ibland om en politisk dimension mellan:

- 1) De som vill ha centraliserad offentlig verksamhet (för effektivitetens och kvalitetsens skull).
- 2) De som vill ha decentraliserad offentlig verksamhet (för att främja rättvis tillgång till service överallt).

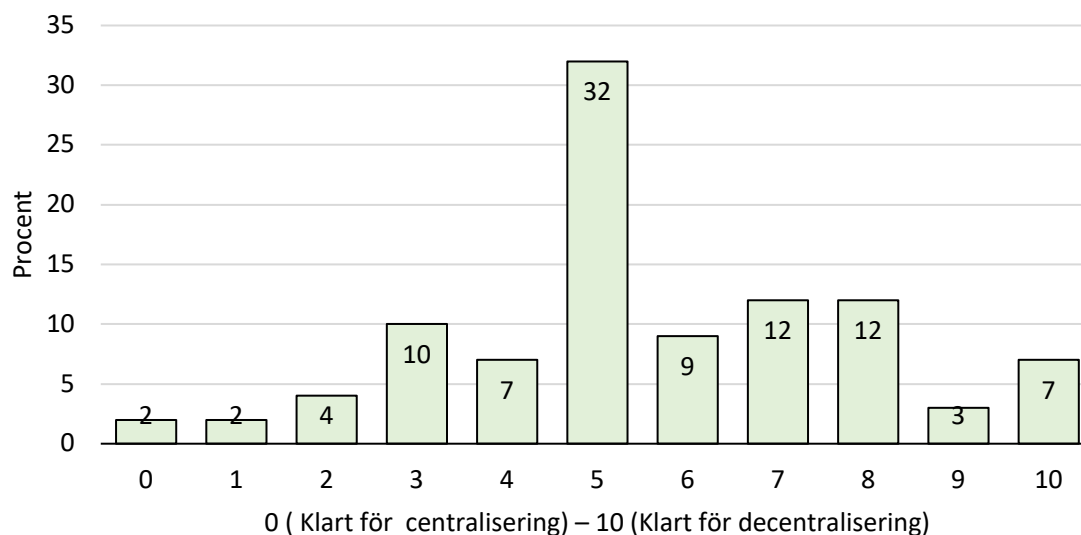
Var skulle du placera dig själv på följande skala?

	Klart för centralisering					Klart för decentralisering						
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Summa
Procent	2	2	4	10	7	32	9	12	12	3	7	100
N	39	32	75	160	123	527	150	197	207	49	115	1674

Kommentar: Medel (0–10): 5,6

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2022.

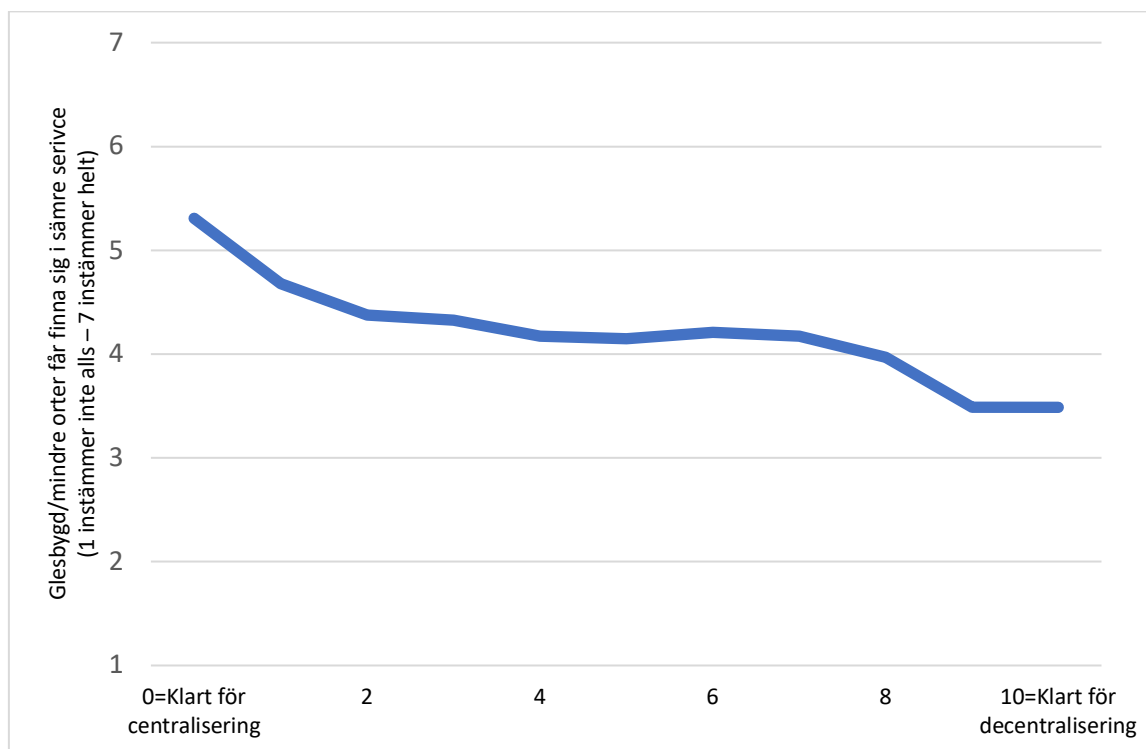
Figur 2 Placering på C/d-skalan (procent)



Kommentar: För frågeformulering se Tabell 2.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2022.

Figur 3 Samband mellan principiell syn på decentralisering (C/d-skalan) och beredskap på sämre service i glesbygd



Kommentar: För frågeformulering se Tabell 1 och 2. Sambandet mellan de två frågorna är $r = -0,14$ – personer som är principiellt mer för decentralisering instämmer i lägre grad i att människor i glesbygd får finna sig i sämre service. Men sambandet är mycket svagt. Det är endast personer med extrema positioner på C/d-skalan som skiljer sig från varandra.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2022.

Närhet till service

Figur 4 Fråga om upplevt avstånd till olika typer av service (frågeformulering i den nationella SOM-undersökningen 2022)

Runtom i landet varierar tillgången till service. Om du tänker på den plats där du bor, hur upplever du avståndet till följande?

	<div style="border: 1px solid black; border-radius: 50%; padding: 2px; display: inline-block;">Mycket stort avstånd</div> ↓							<div style="border: 1px solid black; border-radius: 50%; padding: 2px; display: inline-block;">Mycket litet avstånd</div> ↓
	1	2	3	4	5	6	7	
Kollektivtrafik (hållplats/station)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Livsmedelsaffär	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Grundskola	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Restaurang som serverar alkohol	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Systembolag	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Poliskontor	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Arbetsförmedlingskontor	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Sjukhus	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Högskola/universitet	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

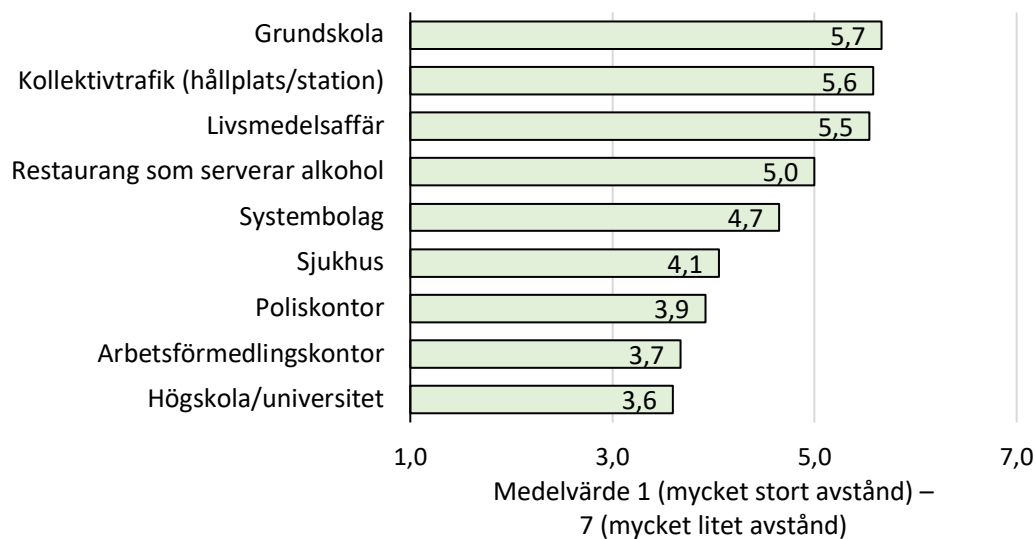
Tabell 3 Upplevelse av avstånd till olika typer av service (procent, medelvärde)

	Mycket stort avstånd					Mycket litet avstånd		S:A	Medel	N
	1	2	3	4	5	6	7			
Kollektivtrafik (hållplats/station)	6	5	5	7	9	20	48	100	5,58	1746
Livsmedelsaffär	4	4	6	9	13	22	41	100	5,54	1748
Grundskola	3	3	6	10	12	21	45	100	5,66	1723
Restaurang som serverar alkohol	7	7	10	13	14	18	31	100	5,00	1729
Systembolag	9	8	11	16	17	17	22	100	4,65	1730
Poliskontor	17	11	14	17	15	12	14	100	3,92	1736
Arbetsförmedlingskontor	19	13	14	20	14	10	10	100	3,67	1674
Sjukhus	16	11	13	16	15	14	15	100	4,05	1743
Högskola/universitet	23	12	13	17	14	10	11	100	3,60	1719

Kommentar: För frågeformulering se Figur 4.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2022.

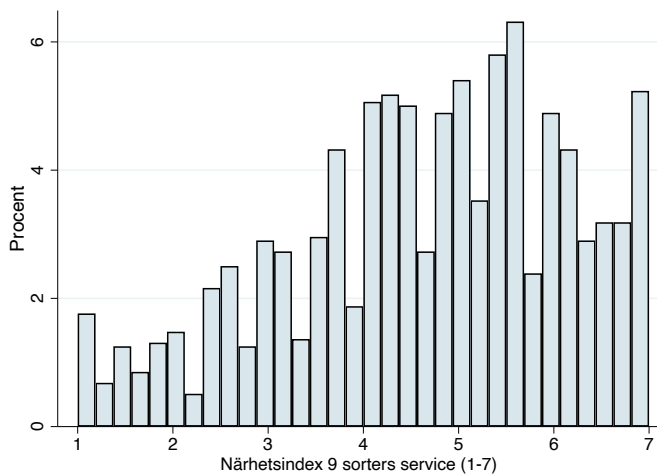
Figur 5 Upplevt avstånd till olika typer av service (medelvärde 1–7)



Kommentar: För frågeformulering se Figur 4. Typerna av service är sorterade efter medelvärdet.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2022.

Figur 6 Avståndsindex (medelvärde 1–7 av nio sorters service)



Kommentar: Eftersom sambandet mellan samtliga upplevelser av avstånd till service är mycket högt har ett index konstruerat baserat på medelvärdet av svaren rörande de nio typerna av service (Cronbachs alpha = 0,92). Närhetsindexet som går från 1–7 har medelvärde 4,6 och standardavvikelse 1,49.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2022.

Tabell 4 Sambandsanalys mellan närhetsindex och samtliga närhetsbedömningar (Pearsons r)

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1. Närhetsindex	–								
2. Kollektivtrafik (hållplats/station)	0,73	–							
3. Livsmedelsaffär	0,80	0,71	–						
4. Grundskola	0,74	0,67	0,76	–					
5. Restaurang som serverar alkohol	0,80	0,57	0,68	0,59	–				
6. Systembolag	0,83	0,51	0,65	0,58	0,74	–			
7. Poliskontor	0,83	0,45	0,52	0,46	0,60	0,70	–		
8. Arbetsförmedlingskontor	0,80	0,43	0,48	0,44	0,53	0,62	0,76	–	
9. Sjukhus	0,82	0,46	0,51	0,47	0,53	0,60	0,72	0,73	–
10. Högskola/universitet	0,75	0,43	0,45	0,42	0,47	0,54	0,60	0,64	0,74

Kommentar: För frågeformulering se figur 4, för information om närhetsindex se figur 6. Korrelationer > 0,6 är fetstilade. Samtliga korrelationer är signifikanta på .001-nivån.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2022.

Åsiktsfrågor om lokalisering

Figur 7 Politiska förslag om lokalisering (frågeformuleringar i den nationella SOM-undersökningen 2022)

Vilken är din åsikt om följande förslag?

	Mycket bra förslag	Ganska bra förslag	Varken bra eller dåligt förslag	Ganska dåligt förslag	Mycket dåligt förslag
Bevara skolor i glesbygd/mindre orter	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Koncentrera specialistvård till storsjukhusen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Införa ekonomiskt stöd för livsmedelsbutiker i glesbygd	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Koncentrera forskning och högskoleutbildning till de stora universiteterna	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Bygga fler vindkraftverk i min kommun	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Satsa på snabbspår för tåg mellan storstäder	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
	1	2	3	4	5

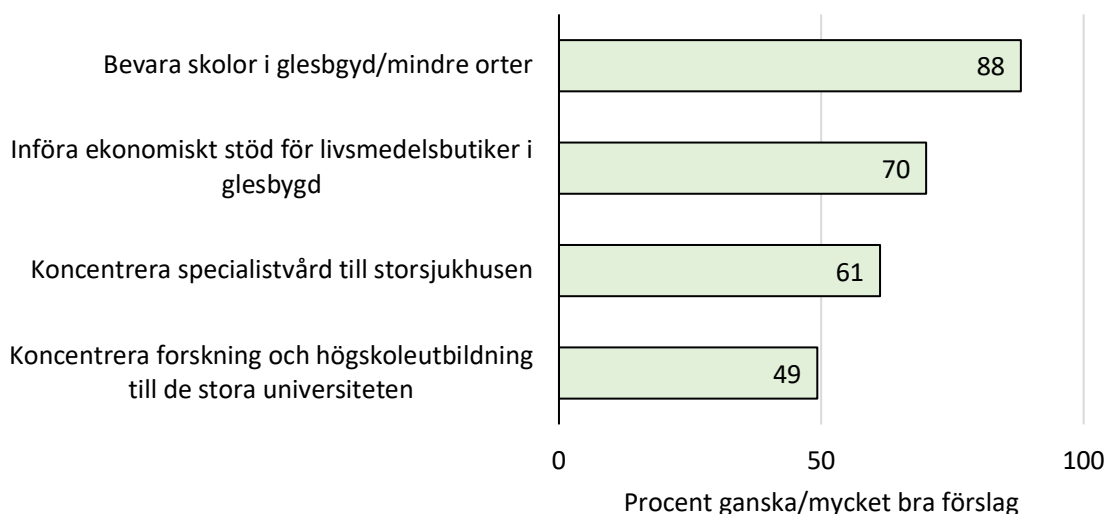
Tabell 5 Politiska förslag om lokalisering (procent, balansmått, medelvärde)

	Mycket bra 100	75	Varken eller 50	25	Mycket dåligt 0	S:A	Balans: bra - dåligt	Medel	N
Bevara skolor i glesbygd/mindre orter	55	33	10	1,5	0,3	100	+86	85	1738
Koncentrera specialistvård till storsjukhusen	22	39	22	15	2	100	+45	66	1715
Införa ekonomiskt stöd för livsmedelsbutiker i glesbygd	26	44	22	6	2	100	+68	72	1717
Koncentrera forskning och högskoleutbildning till de stora universiteterna	18	31	32	16	3	100	+30	62	1707
Bygga fler vindkraftverk i min kommun	24	30	25	9	12	100	+33	61	1722
Satsa på snabbspår för tåg mellan storstäder	28	28	22	12	10	100	+44	63	1722

Kommentar: För frågeformulering se figur 7.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2022.

Figur 8 Topplista över förslag om lokalisering av service (procent)



Kommentar: För frågeformulering se Figur 7. Förslagen är sorterade efter popularitet. Förslagen om vindkraft och järnväg är inte inkluderade här eftersom de i mindre grad avser lokalisering av offentlig service.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2022.

Tabell 6 Samband mellan åsikter om lokalisering (Pearsons r)

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Decentraliseringsförslag					
• Bevara skolor i glesbygd/mindre orter	–				
• Införa ekonomiskt stöd för livsmedelsbutiker i glesbygd	0,36***	–			
Centraliseringsförslag					
• Koncentrera specialistvård till storsjukhusen	-0,01	0,05**	–		
• Koncentrera forskning och högskoleutbildning till de stora universiteterna	0,03	0,09***	0,39***	–	
Infrastrukturutbyggnad					
• Bygga fler vindkraftverk i min kommun	-0,04	0,03	0,01	0,01	–
• Satsa på snabbspår för tåg mellan storstäder	-0,02	-0,04*	-0,00	-0,01	0,30***

Kommentar: För frågeformulering se Figur 7. *** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, * $p < 0.1$

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2022.

Resultat i sammanfattning:

- Åsikter om två glesbygdsrelevanta decentraliseringsförslagen om att bevara skolor och stödja livsmedelsbutiker har starkt samband med varandra: +0,36.
- Åsikter om de två centraliseringsförslagen (rörande sjukhus och universitet) har likaledes ett starkt samband: 0,39
- Liksom även åsikter om de två förslagen om infrastruktursatsningar med hållbarhetsrelevans (vindkraft och snabbspår): 0,30.

- Däremot finns inga negativa samband mellan centraliserings och decentraliseringsförslagen. Och stöd till livsmedelsbutiker i glesbygd har svaga positiva samband med centralisering av sjukhus och universitet.

Samband mellan avstånd och åsikter i lokaliseringsfrågor

För fyra av de undersökta lokaliseringsfrågorna finns frågor om närhet till service som någorlunda korresponderar. Frågan är om dessa avståndsbedömningar, eller kanske avståndsbedömningar sammantaget (närhetsindexet) har samband med åsikterna i sakfrågorna.

Tabell 7 Samband mellan åsikter om politiska förslag om lokalisering och upplevd närhet till service (Pearsons r)

Politiska förslag	Upplevd närhet till service				
	Grundskola	Livsmedelsaffär	Sjukhus	Högskola	Närhetsindex
<u>Decentraliseringsförslag</u>					
Bevara skolor i glesbygd/mindre orter	-0,01	-0,05**	-0,05*	-0,07***	-0,06***
Införa ekonomiskt stöd för livsmedelsbutiker i glesbygd	-0,11***	-0,09***	-0,09***	-0,12***	-0,11***
<u>Centraliseringsförslag</u>					
Koncentrera specialistvård till storsjukhusen	-0,01	-0,02	-0,02	0,01	-0,02
Koncentrera forskning och högskoleutbildning till de stora universiteteten	-0,04*	-0,06**	-0,05**	-0,07***	-0,06**
<u>Infrastrukturutbyggnad</u>					
Bygga fler vindkraftverk i min kommun	0,10***	0,09***	0,08***	0,14***	0,12***
Satsa på snabbspår för tåg mellan storstäder	0,12***	0,12***	0,10***	0,10***	0,14***

Kommentar: För frågeformulering se Figur 4 och 7. *** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, * $p < 0.1$

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2022.

Resultat i sammanfattning:

- Överlag är de bivariata sambanden mellan upplevd närhet till service och åsikter i lokaliseringsfrågor överraskande svaga.
- För förslag om decentralisering finns överlag negativa samband, det vill säga ju närmare olika service man bor desto mindre uppskattar man decentraliseringsförslagen.
- När det gäller centraliseringsförslag är de signifikanta effekterna färre, men de som finns är också negativa – dvs ju närmare service man är desto mer negativ är man till centraliseringsförslagen.
- Sambanden mellan upplevt avstånd och åsikt om specifika förslag utmärker sig inte som särskilt starka.
 - a. För skola är det till och med det enda närhetssamband som inte är signifikant.
 - b. För livsmedelsbutiker inte högre än för andra serviceverksamheter (-0,09).
 - c. För åsikter om centralisering av sjukvård finns inga avståndssamband

- d. För åsikter om universitet är de som bor nära dessa mindre intresserade av att koncentrera till de stora universiteten. Det kan bero på att de flesta högskolor/universitet är små, och kanske är det folk nära dessa som är extra kritiska till centralisering?
- Sambanden mellan åsikter om infrastrukturutbyggnad (vindkraft och snabbspår) har positiva samband med närhet till service, dvs de som bor nära alla typer av service vill i högre grad ha fler vindkraftverk i egna kommunen och snabbspår.

Samband mellan principiella åsikter om lokalisering och decentralisering, avstånd och lokaliseringsförslag

Tabell 8 Samband mellan principiella åsikter om lokalisering och upplevd närhet till service (Pearsons r)

	C/d-skalan (0 klart för centralisering – 10 klart för decentralisering)	De som bor i glesbygd/mindre orter får vara beredda på sämre tillgång till service
Närhetsindex	-0,08***	0,09***
Kollektivtrafik (hållplats/station)	-0,07***	0,06***
Livsmedelsaffär	-0,08***	0,06***
Grundskola	-0,08***	0,06**
Restaurang som serverar alkohol	-0,07***	0,06**
Systembolag	-0,06***	0,06**
Poliskontor	-0,03	0,08***
Arbetsförmedlingskontor	-0,08***	0,06***
Sjukhus	-0,06**	0,07***
Högskola/universitet	-0,07***	0,12***

Kommentar: För frågeformulering se Tabell 1, Tabell 2 och Figur 4. *** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, * $p < 0.1$

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2022.

Resultat i sammanfattning:

- De flesta samband mellan närhet och principiella uppfattningar om lokalisering och decentralisering är signifikanta men mycket svaga.
- Åtta avståndsmått har signifikant negativa samband med åsikt om c/d-skalan, dvs ju närmare man bor service desto mer principiell centralist är man
- Samtliga avståndsmått har signifikanta positiva samband med den andra principiella frågan, det vill säga ju närmare man bor service desto mer instämmer man i att glesbygdsbor får vara beredda på sämre servicetillgång.

Tabell 9 Samband mellan principiella åsikter om lokalisering och åsikter om politiska förslag om lokalisering (Pearsons r)

	C/d-skalan (0 klart för centralisering – 10 klart för decentralisering)	De som bor i glesbygd/mindre orter får vara beredda på sämre tillgång till service
Decentraliseringsförslag		
Bevara skolor i glesbygd/mindre orter	0,11***	-0,25***
Införa ekonomiskt stöd för livsmedelsbutiker i glesbygd	0,08***	-0,29***
Centraliseringsförslag		
Koncentrera specialistvård till storsjukhusen	-0,12***	0,18***
Koncentrera forskning och högskoleutbildning till de stora universiteteten	-0,07***	0,04
Infrastrukturutbyggnad		
Bygga fler vindkraftverk i min kommun	-0,03	0,01
Satsa på snabbspår för tåg mellan storstäder	-0,11***	0,05*

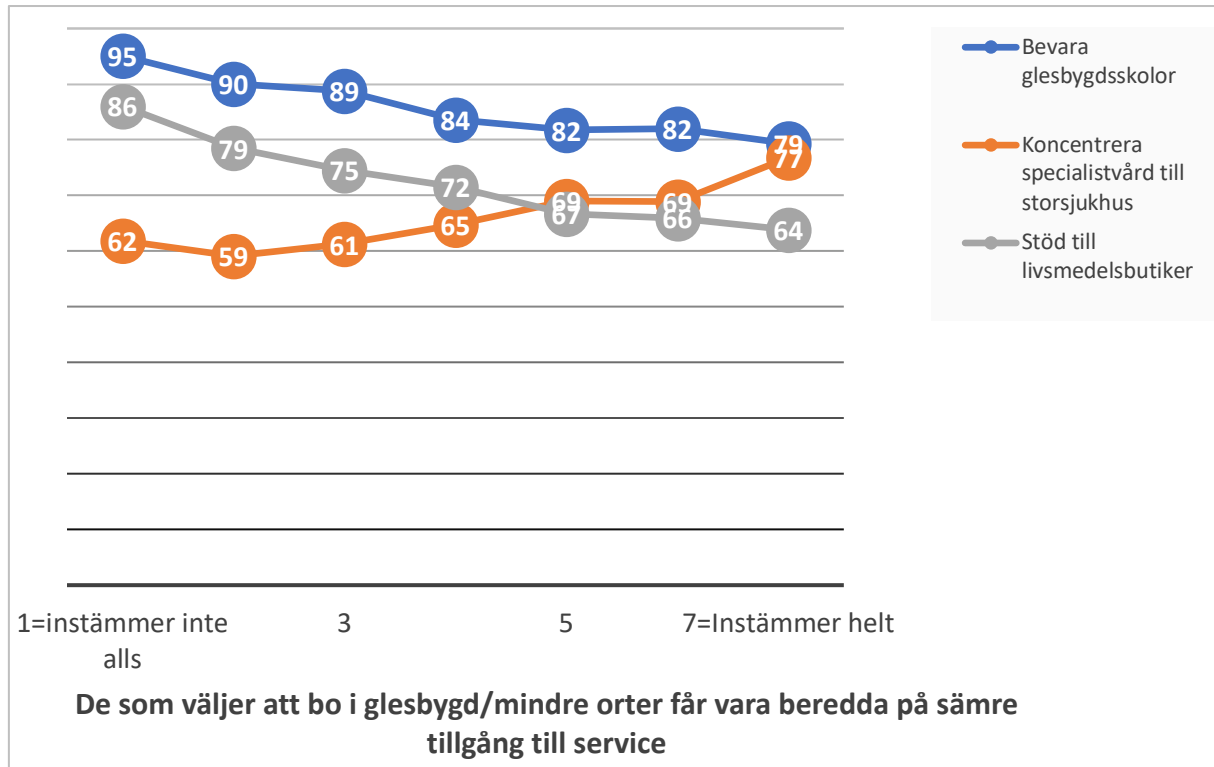
Kommentar: För frågeformulering se Tabell 1, Tabell 2 och Figur 7. *** $p < 0,01$, ** $p < 0,05$, * $p < 0,1$

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2022.

Resultat i sammanfattning:

- Position på c/d-skalan har samband med fem av sex åsiktsfrågor. Sambanden är - helt logiskt - positiva med decentraliseringsförslag och negativa med centraliseringsförslag. Det finns också ett negativt samband där principiella decentralister är negativa till snabbspår mellan storstäder. Samtliga dessa samband är dock svaga.
- Det finns tämligen starka negativa samband mellan åsikter om decentralisering till förmån för glesbygd (-0,25 och -0,29), och åsikten att de som bor i glesbygd får bereda sig på sämre service. Och de som anser att glesbygdsbor får vara beredda på sämre service är också positiv till centralisering av sjukvård och snabbspår. Däremot finns inget samband mellan denna principiella uppfattning och åsikter om lokalisering av universitet och vindkraft.

Figur 9 Åsikter om grundskolor, storsjukhus och livsmedelsbutiker efter syn på principen att glesbygdsbor får vara beredda på sämre servicetillgång. (medelvärde 0 mycket dåligt förslag–100 mycket bra förslag)



Kommentar: För frågeformulering se Tabell 1, Tabell 2 och Figur 7. *** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, * $p < 0.1$
Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2022.

Olika samhällsgruppers åsikter om lokalisering och närhet till service

Tabell 10 Principer, närhet och åsikt om lokaliseringsförslag efter social grupp (medelvärde och procent)

	Medelvärde			Procent mycket/ganska bra förslag						Minsta antal svar
	C/d-skala 0-100	Bereda sig på sämre service 0-100	Närhets-index 0-100	Bevara skolor	Stödja livsmedels-butiker	Stor-sjukhus	Stor-universitet	Vind-kraftverk	Snabb-spår	
Samtliga	56	52	61	85	72	66	62	61	63	1674
Kön										
Män	56	56	60	84	70	67	62	59	60	827
Kvinnor	55	48	61	86	74	66	62	63	65	847
Ålder										
15-29	53	58	66	84	69	61	53	60	76	237
30-49	54	55	64	85	68	64	57	61	70	494
50-64	57	52	60	85	71	67	63	62	63	420
65-85	57	47	56	86	77	71	68	59	50	519
Utbildning										
Låg-/medelutbildad	57	50	58	87	74	66	63	58	60	1113
Högutbildad (examen från högskola)	53	56	67	82	67	66	59	67	68	532
Hushållsinkomst										
Låg (-300 tkr)	57	48	58	86	75	64	62	62	62	338
Medel (301-800 tkr)	57	51	61	87	73	66	61	60	61	744
Hög (801+ tkr)	54	59	63	83	66	67	62	63	67	473
Religiositet (ber till Gud)										
Aldrig	56	53	61	85	71	65	61	60	63	1130
Ibland (1-12 ggr/år)	56	53	62	85	73	68	61	62	64	274
Ofta (>12 ggr/år)	55	47	58	84	73	68	66	61	61	267
Etnicitet										
Uppväxt i Sverige	56	53	61	86	72	67	62	60	61	1491
Uppväxt i utlandet	52	45	60	83	72	64	63	72	75	154
Bostadsort										
Ren landsbygd	61	48	30	88	78	65	61	56	50	239
Mindre tätort	57	51	53	85	73	66	62	60	61	297
Stad eller större stad	55	52	68	85	71	66	62	60	64	855
Sthlm, Gbg, Malmö	52	56	74	85	66	66	61	68	72	250
Dricker alkohol										
Aldrig	58	46	57	86	75	65	62	61	61	225
Ibland (1-12 ggr/år)	56	51	60	85	73	65	60	61	63	738
Ofta (>12 ggr/år)	54	56	63	85	70	68	64	61	63	711
Restaurang/pub kväll.										
Aldrig	59	46	54	87	76	66	64	59	54	270
Ibland (1-12 ggr/år)	56	53	61	85	71	66	61	61	63	1231
Ofta (>12 ggr/år)	48	58	67	83	67	67	63	64	70	183

	Medelvärde			Procent mycket/ganska bra förslag						Minsta antal svar
	C/d-skala 0-100	Bereda sig på sämre service 0-100	Närhets-index 0-100	Bevara skolor	Stödja livsmedels-butiker	Stor-sjukhus	Stor-universitet	Vind-kraftverk	Snabb-spår	
Vänster-högerideologi										
Klart till vänster	58	50	66	87	76	63	56	75	73	219
Något till vänster	56	50	64	85	71	67	59	67	66	408
Varken eller	55	49	56	87	76	64	62	60	62	350
Något till höger	57	54	60	83	68	67	62	57	60	427
Klart till höger	52	57	60	86	69	69	68	44	55	2454
Partisynpat										
Vänsterpartiet	55	47	68	86	75	60	55	75	75	110
Socialdemokraterna	57	50	60	85	73	68	62	67	64	540
Centerpartiet	58	50	59	84	73	64	57	70	63	95
Liberalerna	54	60	63	80	66	72	66	59	63	89
Moderaterna	53	56	62	83	67	66	65	55	62	321
Kristdemokraterna	55	47	55	87	70	70	63	54	49	70
Miljöpartiet	57	58	69	87	69	65	52	79	79	83
Sverigedemokraterna	56	51	54	89	75	66	65	42	53	210
Övriga partier	61	56	65	87	69	59	54	49	63	50
Län										
Stockholm	51	54	69	84	68	64	63	62	69	363
Uppsala	54	55	63	88	70	71	64	67	67	69
Södermanlands lä	51	61	58	86	74	73	71	66	67	58
Östergötlands lä	59	53	58	82	70	70	65	62	58	74
Jönköping	54	49	48	86	72	68	61	55	62	77
Kronoberg	55	42	50	88	77	64	56	65	62	26
Kalmar	61	52	57	83	69	61	54	57	51	30
Gotland	62	38	61	75	69	50	48	60	38	9
Blekinge	54	56	67	80	69	62	53	67	59	22
Skåne	54	54	66	85	69	70	63	66	64	213
Halland	59	59	59	87	66	63	58	64	64	55
Västra Götalands	57	52	59	86	70	66	60	63	64	155
Värmland	61	50	58	79	77	62	61	61	48	45
Örebro	55	46	59	87	75	64	58	59	62	63
Västmanland	57	50	57	88	76	67	65	57	65	48
Dalarna	67	39	49	91	83	68	61	45	53	42
Gävleborg	53	53	56	84	74	68	61	54	53	48
Västernorrlands	62	45	48	90	82	63	62	41	52	40
Jämtland	62	49	54	86	83	70	63	45	46	28
Västerbotten	57	50	60	84	79	64	53	64	62	50
Norrbottn	65	49	55	87	80	66	62	51	65	41

Kommentar: För frågeformulering se Tabell 1 och 2, och Figur 4 och 7.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2022.

Tabell 11 Upplevd närhet (medelvärde 0 mycket stort avstånd – 100 mycket litet avstånd) efter bostadsort

<u>Närhet till:</u>	<u>Vilket typ av område bor du i?</u>							<u>Diff</u>
	Storstad: centralt	Storstad: ytteromr.	Stad: centralt	Stad: ytteromr.	Större tätort	Mindre tätort	Ren lands- bygd	<u>centralt</u> <u>storstad -</u> <u>ren</u> <u>lands-</u> <u>bygd</u>
Närhetsindex	75	51	58	45	36	28	17	-58
Kollektivtrafik (hållplats/station)	94	88	86	81	80	71	41	-53
Livsmedelsaffär	93	84	88	78	79	74	41	-52
Grundskola	90	87	86	82	82	77	45	-45
Restaurang som serverar alkohol	89	72	83	63	70	63	35	-54
Systembolag	82	65	76	59	68	56	31	-51
Poliskontor	70	51	68	53	49	38	21	-49
Arbetsförmedlings- kontor	64	47	63	50	43	33	19	-45
Sjukhus	78	56	69	57	45	37	23	-55

Kommentar: För frågeformulering se Figur 4.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2022.

Resultat i sammanfattning:

- Tydliga och rimliga samband mellan bostadsområde och upplevd närhet.
- Störst skillnad mellan central storstad och landsbygd finns rörande närhetsindexet generellt, därefter sjukhus och restauranger.
- Minst skillnad upplevs de vara rörande skola och arbetsförmedling.

Vad förklarar åsikterna – regressionsmodeller

Tabell 12 Effekt av (typ av) bostadsort på samtliga frågor (OLS-regression)

Bostadsområde:	Beroende variabel								
	Närhets-index	C/d-skala	Sämre tillgång	Glesbygds-skolor	Livs-medel	Stor-sjukhus	Stor-univers.	Mer vindkraft	Snabb-spår
Storstad: centralt (Kontroll)									
Storstad: ytterområde	-15***	1	0	1	-2	-1	-1	-6	-2
Stad: centralt	-6***	2	-4	0	1	0	-3	-6	-8*
Stad: ytterområde	-19***	5*	-4	-1	0	2	-2	-9**	-11***
Större tätort	-20***	5	-9**	1	2	1	3	-9*	-7*
Mindre tätort	-28***	6**	-5	1	4	0	-1	-7*	-11***
Ren landsbygd	-51***	10***	-8**	4*	9***	-1	-1	-11***	-21***
Konstant	82***	52***	56***	85***	70***	66***	63***	68***	72***
Just R2	0,38	0,01	0,01	0	0,02	0	0	0,01	0,04
N	1720	1642	1702	1707	1689	1683	1678	1692	1692

Kommentar: För frågeformulering se Tabell 1 och 2, och Figur 4 och 7.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2022.

Resultat i sammanfattning:

- Bostadsområde förklara 38 procent av variationen när det gäller närhetsindexet.
- Men mycket låg förklaringskraft för övriga frågor – som mest för åsikter om snabbspår (4 procent – där alla är mer negativa än storstadsbor), följt av stöd till livsmedelsbutiker (2 procent – där det är folk i ren landsbygd som är positiva).

Tabell 13 Vad förklarar upplevd närhet till service principiella hållningar om lokalisering? (OLS-regression, b-värden)

Beroende variabler: Närhetsindex		C/d-skala	Bereda sig på sämre tillgång på service i glesbygd	
Modell: A		B	C1	C2
Bakgrundsvariabler				
Ålder: -30	2	-2	7**	8**
Ålder: 65+ (Kontroll: 31–64)	-5***	2	-2	-1
Kön: Kvinna	-1	-1	-10***	-10***
Inkomst: Låg	0	0	-1	-1
Inkomst: Hög (Kontroll: medel)	-1	-1	5**	5**
Utbildning: Hög	4**	-3	4*	4*
Ursprung: Uppväxt i utlandet	-5*	-4	-4	-5
Bostad: Landsbygd	-23***	3*	0	1
Bostad: Storstad (Kontr: Övr)	5**	-3	1	1
Religiositet: Bönfrekvens	-1	0	-3	-3
Ideologi vän-hög	-1	-6	5	3
Politiskt intresse	4	0	-4	-4
Litar på andra	9***	4	4	5
Parti				
V (kontroll)				
S	0	-1	5	4
C	-1	2	0	-1
L	-2	0	11*	10*
M	1	0	6	5
KD	-3	-1	2	1
MP	2	1	10*	10*
SD	-4	2	2	2
Övr	3	7	5	7
Närhetsupplevelse		-3	9*	8*
Närhetsindex		-3	9*	8*
Lokaliseringssideologi		-3	9*	8*
C/d-skala				-18***
Konstant	62***	59***	43***	53***
Just R2	0,29	0,02	0,06	0,08
N	1427	1389	1421	1385

Kommentar: Se kommentar för tabell 14 nedan för beskrivning av variablerna och modellerna.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2022

Resultat i sammanfattning:

- Återigen stark förklaringskraft av bakgrundsvariablerna på närhetsindex (här kanske bäst att tala om samband eftersom det är en tveksam beroende variabel). Det är bostadsort som driver förklaringskraften.
- Svaga modeller för att förklara principiella åsikter, minst på c/d-skalan och lite bättre på frågan om sämre tillgång i glesbygd.
- C/d-skalan bidrar med +2 procent i förklaringskraft i modell c2.

Tabell 14 Vad förklarar åsikter om politiska förslag om lokalisering? (OLS-regression, b-värden)

<i>Beroende variabler:</i>	Bevara glesbygds-skolor		Stöd till livsmedelsbutiker		Storsjukhus		Storuniversitet.		Mer vindkraft		Snabbspår mellan storstäder	
	<i>Modell:</i> D1	D2	E1	E2	F1	F2	G1	G2	H1	H2	I2	I2
Bakgrundsvariabler												
Ålder: -30	-3	-2	-2	0	-4	-5*	-7**	-7**	-2	-2	8**	8**
Ålder: 65+	-2	-2	4**	4*	5**	5**	9***	9***	-2	-1	-14***	-14***
Kön: Kvinna	4***	2*	6***	4***	0	2	2	2	0	0	4*	4*
Inkomst: Låg	0	1	0	0	-2	-2	-1	-1	2	2	2	2
Inkomst: Hög	-3*	-2	-4*	-3	2	1	2	2	1	1	2	2
Utbildning: Hög	-4***	-3**	-6***	-5***	-1	-2	-3	-2	4*	4*	-1	-1
Ursprung: Uppväxt i utlandet	-4*	-5**	-2	-2	-3	-3	4	3	10***	11***	12***	12***
Bostad: Landsbygd	2	2	4**	3*	-2	-2	-1	-2	0	3	-5*	-3
Bostad: Storstad	2	2	-2	-2	0	-1	0	0	6*	6*	7**	6**
Religiositet: Bön-frekvens	-1	-1	1	0	2	3	3	4	-1	-1	-2	-2
Ideologi vän-hög	-3	-3	-7*	-6*	8*	5	11**	11**	-13**	-13**	-10*	-10*
Politiskt intresse	-2	-3	-4	-4	5	6*	2	2	-7*	-8*	-2	-3
Litar på andra	0	0	-1	0	6	5	5	6	14***	13***	2	2
Parti (Kontroll: V)												
S	-2	-1	-2	-1	6	6*	2	1	-6	-6	-3	-3
C	-1	-1	1	1	0	2	-5	-5	-2	-2	-2	-2
L	-4	-2	-3	-1	7	8	3	3	-10*	-11*	-2	-2
M	-2	0	-3	-1	0	1	1	0	-11*	-11*	-4	-3
KD	2	2	-3	-2	4	6	-1	-2	-12*	-12*	-14*	-14*
MP	1	2	-1	1	4	4	-5	-5	2	2	7	7
SD	4	5	3	3	1	3	2	1	-22***	-22***	-9	-9
Övr	2	4	-3	-1	-2	-1	-7	-9	-21***	-20***	-8	-7
Närhetsupplevelse		2										
Närhet: grundskola		2										
Närhet: livsmedelsaffär				-2								
Närhet: Sjukhus						-2						
Närhet: Högskola								-5*				
Närhetsindex										11**		6
Lokaliseringsideologi												
C/d-skala		5*		0		-12***		-9**		-3		-12***
Sämré tillgänglighet		-12***		-18***		15***		5		3		2
Konstant	90***	91***	77***	87***	53***	53***	49***	54***	69***	63***	71***	74***
Just R ²	0,04	0,08	0,07	0,13	0,03	0,07	0,07	0,08	0,13	0,14	0,13	0,14
N	1422	1365	1408	1368	1408	1362	1405	1352	1412	1374	1412	1373

Kommentar: Tabellen visar sex OLS-regressionsmodeller där de sex frågor som listas i kolumnrubrikerna är beroende variabler: C/d-skalan avser en skala från 0 "klart för centralisering" till 100 "klart för decentralisering [av offentlig service]; "Sämre service i glesbygd" avser en skala från 0 "instämmer inte alls" till 100 "instämmer helt [i att de som väljer att bo i glesbygd/mindre orter får vara beredda på sämre tillgång till service]"; de fyra följande frågorna avser en skala från 0 "mycket dåligt" till 100 "mycket bra förslag" att: "bevara skolor i glesbygd mindre orter", "införa ekonomiskt stöd för livsmedelsbutiker i glesbygd", "koncentrera specialistvård till storsjukhusen" samt "koncentrera forskning och högskoleutbildningen till de stora universiteten". Följande oberoende variabler är dummyvariabler: ålder (kontrollgrupp: 31–64 år), kön (kontrollgrupp: man), inkomst låg/hög (kontrollgrupp: medelhög hushållsinkomst 300–800 tkr), utbildning (kontrollgrupp: ej examen från högskola), ursprung (kontrollgrupp: uppvuxen i Sverige) bostad (kontrollgrupp: större tätort/stad). Följande är kontinuerliga: religiositet (bönfrekvens) per år, ideologi (femgradig skala, vänster 0 – höger 1), närhet till de fyra sorternas (sjugradig skala från 0 "mycket stort avstånd" till 1 "mycket litet avstånd" och där närhetsindexet bygger på medelvärde av svaret för nio sorters service (se figur 3). I modellerna kontrollerades även för de svarandes partisynpat, men eftersom det hade liten till ingen betydelse för modellernas förklaringskraft har partieffekter här utelämnats. Fullständiga modeller finns i tabellbilagan. I modellerna har samtliga beroende variabler kodats om till en skala 0 (min) till 100 (max) och de oberoende kontinuerliga variablerna till 0 (min) till 1 (max), i modell 2–6 är svaren på de två principfrågorna också omkodade till 0–1. P-värden: *** <.001, **<.01, *<.05. Ej signifikanta resultat (e.s.) redovisas ej. Ett talstreck (–) markerar att den oberoende variabeln inte ingått i den aktuella modellen. Antal svar: 1 352–1 389.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2022.

Resultat i sammanfattning:

- Överlag svag förklaringskraft i modellerna givet att det är politiska åsikter vi undersöker.
- Inga närhetseffekter på fyra av frågorna, undantag: universitet (pervers effekt) och vindkraft (de som har nära till service är mer positiva till mer vindkraft).
- Lokaliseringsideologi bidrar till förklaringskraft i samtliga frågor utom vindkraften, mest vad gäller livsmedelsbutiker följt av skola och sjukhus. C/d har effekt på universitetsfrågan och snabbspårsfrågan men mindre förklaringskraft.
- Vindkraft och snabbspår är mycket mer partipolitiserade än övriga frågor.